

PŘEHLED HLAVNÍCH TYPŮ VĚT VEDLEJŠÍCH

I. Věty indikativní

Indikativní věty vedlejší konstatují skutečnost. Výskyt konkrétních časů v nich se řídí tím, zda věty vyjadřují děj současný s dějem věty hlavní, nebo děj předcházející ději věty hlavní.

	VV současná	VH	VV předčasná
minulost	imperfektum	perfektum, imperfektum	plusquamperfektum
přítomnost	prézens	prézens	perfektum
budoucnost	futurum I.	futurum I.	futurum II.

Tento obecný model se dá uplatnit na všechny typy indikativních vět vedlejších (bylo by zbytečné uvádět všechny možné varianty indikativních vět, následující příklady vycházejí ze svrchu uvedeného schématu a dají se podle něj libovolně obměňovat).

1. Vztažné věty

- bývají uvozeny vztažným zájmenem (nejčastěji *qui, quae, quod* v jakémkoliv pádě); současnost VV s VH (v minulosti): *Vir, qui veniebat, cantabat.* Muž, který přicházel, zpíval.

předčasnost VV před VH (v minulosti): *Vir, qui venerat, praemio affectus est.* Muž, který přišel, byl odměněn.

2. Důvodové věty

- bývají uvozeny spojkami *quod, quia, quoniam*, překládáme protože:

současnost VV: *Amabam eam, quoniam pulchra erat.* Miloval jsem ji, protože byla krásná.

předčasnost VV: *Affui, quoniam ab eo petitus eram.* Pomohl jsem, protože mě (o to) požádal.

3. Podmínkové věty

- bývají uvozeny spojkou *si/nisi*, která se překládá jako jestliže/jestliže ne;

- indikativní věty podmínkové vyjadřují podmínku skutečnou, tj. reálnou, která může být jako u ostatních typů indikativních vět buď a/ současná s dějem VH, nebo b/ předčasná před dějem VH;

a/ současnost VV: *Si bona erit, amabo eam.* Bude-li dobrá, budu ji milovat.

b/ předčasnost VV: *Si ad me epistulam scripserit, respondebo.* Napíše-li mi dopis, odpovím.

4. Časové věty se spojkou cum

- **cum temporale** (v záporu *cum non*) je typem indikativní časové věty, která se pojí zpravidla s budoucím časem, spojku překládáme jako když/až:

současnost VV: *Cum dormiebo, felix ero.* Když/až budu spát, budu šťasten.

předčasnost VV: *Cum veneris, cenabimus.* Když/až přijdeš, najíme se.

- **cum iterativum** (v záporu *cum non*) vyjadřuje, že se nějaký děj (předčasný nebo současný s dějem VH) opakoval, spojku překládáme jako kdykoliv:

současnost VV: *Cum laborabo, cantabo.* Kdykoliv budu pracovat, budu si zpívat.

předčasnost VV: *Cum veneris, curabo te.* Kdykoliv přijdeš, vyléčím tě.

Spojení *cum iterativum* s perfektem ve VV a přítomkem ve VH se užívá k vyjádření skutečnosti obecně platné v přítomnosti, minulosti, budoucnosti (tzv. gnómské vyjádření), v takovémto **výjimečném** případě překládáme perfektem do češtiny časem budoucím:

Gnómské vyjádření: *Cum te vidi, doleo.* Kdykoliv tě spatřím, cítím bolest.

Ale:

opakování v minulosti: *Cum te videram, dolui.* Kdykoliv jsem tě spatřil, pocítil jsem bolest.

opakování v budoucnosti: *Cum te videro, dolebo.* Kdykoliv tě spatřím, pocítím bolest.